

ТӨВ АЙМГИЙН ЦЭЭЛ СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН 2016 ОНЫ САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН

Аудитын тайлан

ТАБ-ын Дарга, тэргүүлэх аудитор

Л.Жаргалсайхан

И-мэйл: jargalsaihan_tuv@yahoo.com

Утас: 70272582

Факс: 01-272-22582

Аудитын менежер:

О.Амаржаргал

И-мэйл: amaraa_tuv@yahoo.com

Утас: 70273465

Ахлах аудитор Ц.Саранчимэг

Утас: 70273204 99019602

И-мэйл: Tsaranchimeg@yahoo.com

Аймгийн аудитын газрын хаяг:

Төв аймаг Зуунмод сум 6-р баг

Төрийн байгууллагуудын 2-р ордон

Цахим хуудас: www.audit.mn

Хавсралт 1: Агуулга

Хавсралт 2: Аудитын гэрчилгээ

Хавсралт 3: Менежментийн захидал

Хавсралт 4: Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан

Хавсралт 5: Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

АГУУЛГА

1. Аудит хийх хууль эрх зүйн үндэслэл
2. Байгууллагын хууль, эрх зүйн орчин
3. Байгууллагын зорилго, үйл ажиллагаа
4. Аудитын шалгуур үзүүлэлт, аудитын арга зүй, хэрэгжүүлсэн горим, хяналтын сорил болон нарийвчилсан горим, түүний үр дүн
5. Дотоод хяналт
6. Төсвийн орлого, зардлын гүйцэтгэл, түүний талаарх тайлбар
7. Олж тогтоосон гол эрсдэлүүд, түүний үр дагавар
8. Гол, онцлог гүйлгээний талаарх (тохиромжтой бол) тайлбар
9. Аудитаар илрүүлсэн гол зөрчлүүд, тэдгээрийг шийдвэрлэсэн талаар:
10. Материаллаг бус залруулагдаагүй алдаануудын талаарх тайлбар:
11. Анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал
12. Дараагийн аудитаар авч үзэх асуудлууд
13. Санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар илэрсэн зөрчлийн нэгтгэл
14. Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт
15. Зөвлөмж
16. Аудитын гэрчилгээний тохирох загварын талаарх дүгнэлт

Аудит хийх хууль эрх зүйн үндэслэл:

Төсвийн тухай хуулийн 8.9.3, Төрийн аудитын тухай хуулийн 15.1.2 дахь заалтыг үндэслэн Төрийн аудитын тухай хуулийн 18.2 дүгээр зүйлд заасан Үндэсний аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд Төв аймгийн Цээл сумын Засаг даргын төсвийн 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон жилийн эцсийн санхүүгийн нэтгэсэн тайланд ТӨВ-2017/11/СТА-ТЕЗ аудит хийлээ.

Аудитыг Төсвийн тухай, Төрийн аудитын тухай, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулиуд болон холбогдох бусад хууль, тогтоомжийн хүрээнд Аудитын олон улсын стандартын зарчмуудад нийцүүлэн төлөвлөлтийн шатанд боловсруулсан төлөвлөгөө, хөтөлбөрийн дагуу явуулав.

Төв аймгийн Цээл сумын Засаг даргын 2016 оны төсвийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль болон Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн Олон улсын стандарт/УСНББОУС/, түүнд нийцүүлэн гаргасан улсын төсвийн байгууллагын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, заавар, журмын дагуу үнэн зөв, шударга илэрхийлэгдсэн эсэхэд дүгнэлт өгөх нь энэхүү аудитын зорилт байв.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч санхүүгийн тайлангаа УСНББОУС, түүнд нийцүүлсэн Сангийн сайдын холбогдох журмууд, төсвийн байгууллагын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, програм хангамжийн дагуу үнэн зөв, бодитой бэлтгэх үүрэгтэй.

Тухайн санхүүгийн тайлан Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, нягтлан бодох бүртгэлийн нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчмууд, УСНББОУС-тай нийцүүлж материаллаг алдаагүй, үнэн зөв, шударга илэрхийлэгдсэн эсэхэд дүгнэлт өгөх нь Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг юм.

Төв аймгийн Цээл сумын Засаг даргын төсвийн 2016 оны санхүүгийн нэтгэсэн тайлангийн аудитыг 2017 оны 03 дүгээр сарын 05-наас 2017 оны 03 дүгээр сарын 25-ныг хүртэл хийхээр төлөвлөн ТАБ-ын аудитын багийн гишүүн ахлах аудитор Ц.Саранчимэг хэрэгжүүлэв. /ТАБ-СТА-А-9/

Төв аймгийн Цээл сумын Засаг даргын 2016 оны төсвийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг 2017 оны 03 дугаар сарын 05-нд ТАБ-т ирүүлсэн байна.

Төрийн аудитын байгууллага аудитыг 2017 оны 03 дүгээр сарын 05-наас 2017 оны 03 дүгээр сарын 25-ны хооронд гүйцэтгэж, аудитын тайланг 2017 оны 03 дугаар сарын 31-нд Төв аймгийн Цээл сумын Засаг даргад гардуулна.

Байгууллагын хууль, эрх зүйн орчин:

Төсвийн Ерөнхийлөн захирагч нь Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэр, түүний удирдлагын тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулиудын хүрээнд үйл ажиллагаа явуулж байна.

Байгууллагын зорилго, үйл ажиллагаа:

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэр, түүний удирдлагын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2.-т “Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн төсвийн орлогын нэр төрөл, зарлагын ангилал, санхүүжилтийн зориулалт болон төсөв зохиох, батлах, гүйцэтгэлийг зохион байгуулах, тайлагнах үйл ажиллагааг төсвийн болон холбогдох бусад хууль тогтоомжоор зохицуулна.”, мөн хуулийн хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1.Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга харьяалах нутаг дэвсгэртээ дараахь нийтлэг бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ: 29.1.1.төлөвлөлт, төсөв, санхүү, бүртгэл тооцооны талаар: а/нутаг дэвсгэрийн эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн хэтийн зорилт болон жилийн эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн төсөл, гүйцэтгэлийн тайлан, орон нутгийн төсвийн болон түүнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах төсөл, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг батлуулахаар тухайн Хуралд оруулах, батлагдсан хөтөлбөр, төсөв, төслийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах; гэж тодорхойлсон байна.

Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1.36-д “төсвийн ерөнхийлөн захирагч” гэж өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний төсвийг төлөвлөх, батлагдсан төсвийг хууль тогтоомжийн дагуу хуваарилах, хяналт тавих, захиран зарцуулах, гүйцэтгэлийг тайлагнах эрх бүхий этгээдийг” хэлнэ гэж заасны дагуу Төв аймгийн Цээл сумын Засаг дарга буюу ерөнхийлөн захирагчийн үүргийг гүйцэтгэж байна.

Төсвийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2.7 “өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний агентлаг, төсвийн бусад байгууллага, Засгийн газрын тусгай сан, гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжсэн төслийн тайлан бүхий хагас жилийн болон жилийн эцсийн санхүүгийн тайланг нэгтгэн, санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлэх” бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ.

Мөн хуулийн 14.3-д Төсвийн ерөнхийлөн захирагч өөрийн эрхлэх асуудлын төсвийн орлого, зарлагын зүй зохистой, үр ашигтай байдал, үр дүнгийн гүйцэтгэлийг хангаж, өөрт хамаарах төсвийн гүйцэтгэлийн биелэлтийг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал, Засгийн газар, Улсын Их Хурлын өмнө бүрэн хариуцна.

Засаг дарга нь дээд шатны төсөвт тодотгол хийсний улмаас тухайн шатны төсөвт тодотгол хийх зайлшгүй шаардлага бий болсон, урьдчилан тооцох боломжгүй нөхцөл байдлын улмаас төсвийн орлого буурах, зарлага нэмэгдэж, орон нутгийн төсөв алдагдалтай болох нөхцөл байдал бий болсон тохиолдолд тухайн жилийн төсвийн тодотголыг боловсруулж, тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд өргөн мэдүүлнэ.

Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Засаг дарга энэ хуулийн 61.1-д заасан төлөөлөн хэрэгжүүлэх чиг үүрэг бүрээр санхүүжилтийн хуваарилалт хийх саналаа орон нутгийн төсвийн төслийн хамт бэлтгэж, хуульд заасан хугацааны дотор зохих шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд өргөн мэдүүлнэ.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчтай холбоотой хууль эрх зүйн баримт бичгийг судалсан бөгөөд байгууллагатай холбоотой Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэр, түүний удирдлагын тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, НББ-ийн тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулиудыг мөрдөн ажиллаж байна.Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн үйл ажиллагааны талаар төлөвлөлтийн шатанд ТАБ-СТА-А-1 маягтад тодорхой тусгасан

Аудитын шалгуур үзүүлэлт, аудитын арга зүй, хэрэгжүүлсэн горим, хяналтын сорил болон нарийвчилсан горим, түүний үр дүн:

Аудит хийхэд Нягтлан бодох бүртгэлийн нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчмууд,УСНББОУС, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийг шалгуур болгон ашиглав.

Аудитаар Төв аймгийн Цээл сумын Засаг даргын 2016 оны төсвийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд дүгнэлт өгөх үүднээс Төв аймгийн Цээл сумын Засаг дарга, санхүүгийн албаны бэлтгэсэн санхүүгийн тайлан нь материаллаг хэмжээний алдаатай илэрхийлэгдээгүй гэсэн үндэслэлтэй нотолгоо олж авахын тулд төсвийн дансдын уламжлалт эрсдэл болон хяналтын эрсдэлийг тогтоон тухайн байгууллагын зүгээс тавьж буй дотоод хяналтыг үнэлж баримтжууллаа. /ТАБ-СТА-А-5/

Санхүүгийн тайланг бэлтгэн гаргахад баримталсан бодлого, зарчмуудыг үнэлж, зарим гүйлгээ ихтэй томоохон дансдад түүвэрчилсэн байдлаар аудитын хяналтын болон нарийвчилсан 9 горим, сорилыг гүйцэтгэв. /ТАБ-СТА-В-3/

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн нягтлан бодох бүртгэлийн системтэй танилцахад санхүүгийн тайланг Сангийн яамны е-тайлангийн нэгтгэлээр нэгтгэгдсэн санхүүгийн тайланг ирүүлж байна.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчид ашиглагдаж байгаа компьютерийн системийн үйл ажиллагаатай асуулга явуулах аргаар танилцан түүний нарийн төвөгтэй байдлын үнэлгээг хийхэд бага буюу мэдээллийн технологийн мэргэжилтэнг оролцуулах шаардлагагүй гэсэн үнэлгээ авсан тул аудитыг шууд гүйцэтгэлээ. /ТАБ-СТА-В-2/

Төв аймгийн Цээл сумын Засаг даргын төсвийн нэгтгэсэн санхүүгийн үйл ажиллагааг бүртгэх, хянах, боловсруулах үйл ажиллагааг тодоруулахад Дэлхийн банкны төслийн хүрээнд хөгжлийн өнөөгийн шаардлагад нийцсэн интернетэд суурилсан программ хангамжийг ашиглан “Санхүүгийн тайлангийн И- баланс” программаар боловсруулан санхүүгийн тайлан бэлтгэх аргачлалын дагуу санхүүгийн тайланг гаргасан байна.

Дотоод хяналт:

Бид санхүүгийн тайланд материаллаг алдаа байхгүй гэдгийг нягтлах үүднээс дотоод хяналтыг шаардлагатай гэж үзсэн хэмжээгээр дахин хийсэн. Энэ нь материаллаг алдаа гарахаас хамгаалахын тулд жилийн турш үр нөлөөтэй ажиллах

ёстой гол хяналтуудыг тодруулах, судлах зорилготой юм. Тус байгууллагын дотоод хяналтын ажлын хэсэг нь ажлын төлөвлөгөө гарган хэрэгжилтийг засаг даргын удирдлагын зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн ажилласан байна.

Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, түүнийг хэрэгжүүлэхээр гаргасан заавар, журмыг хэрэгжүүлж, төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг е-тайлангийн бүртгэлийн програмаар боловсруулж байна. Эдгээр журам нь УСНББОУС-тай нийцсэн байна.

Төсвийн орлого, зардлын гүйцэтгэл, түүний талаарх тайлбар:

Батлагдсан төсвийг хуваарийн дагуу Төв аймгийн Цээл сумын Засаг даргын Төрийн сангийн харилцах дансаар дамжуулан санхүүжүүлснээс гадна төсвийн хүрээний мэдэгдлийг боловсруулах, төсвийн санхүүжилтийн гүйцэтгэлийг хангах, төсвийг зардлын төрөл зүйлээр хуваарилан гүйцэтгэлд хяналт тавин ажилласан байна.

Төв аймгийн Цээл сум 2016 оны төсвийн орлогыг 3 шатанд 251499.1 мянган төгрөгийн төсвийн эх үүсвэр бүрдүүлэхээр баталсанаас гүйцэтгэлээр 266294.7 мянган төгрөг буюу 105.9 хувиар биелүүлсэн байна.

Улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлого 33980.0 мянган төгрөг батлагдсанаас гүйцэтгэлээр 53230.7 мянган төгрөгийн орлого бүрдүүлж батлагдсан төлөвлөгөө 19250.7 мянган төгрөг буюу 56.7 хувиар давуулан биелүүлсэн байна.

Аймагт төвлөрүүлэх татварын орлого 171786.1 мянган төгрөгөөр батлагдсанаас гүйцэтгэлээр 173124.5 мянган төгрөгийн орлого бүрдүүлж, батлагдсан төлөвлөгөө 1338.4 мянган төгрөг буюу 0.8 хувиар давж биелэсэн байна.

Орон нутагт төвлөрүүлэх татварын орлого 9 нэр төрлийн 45733.0 мянган төгрөг бүрдүүлэхээр батлагдсанаас гүйцэтгэлээр 39939.5 мянган төгрөг төвлөрүүлж батлагдсан төлөвлөгөө 5793.5 мянган төгрөг буюу 12.7 хувиар тасарсан байна.

ТӨСВИЙН ОРЛОГЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГҮЙЦЭТГЭЛ

Татварын төрөл	төлөвлөгөө	гүйцэтгэл	хувь
ААНОАТ	3000.0	4699.6	156.7
НӨТ	30000.0	47540.1	158.5
Агаарын бохирдол	980.0	991.0	101.1
<u>Улсын төсөвт төвлөрүүлэх дүн</u>	<u>33980.0</u>	<u>53230.7</u>	<u>156.7</u>
АТБӨЯХ-ийн татвар	8800.0	9345.0	106.2
Газрын төлбөр	51200.0	68216.2	133.2
Үл хөдлөх хөрөнгийн татвар	650.0	966.8	148.7
Суутган-1	111136.1	94596.5	85.1

<u>Аймагт төвлөрүүлэх дүн</u>	<u>171786.1</u>	<u>173124.5</u>	<u>100.8</u>
Үйл ажиллагааны орлого	19000.0	17699.1	93.2
Суутган-2	5373.0	8194.7	152.5
Бууны албан татвар	1080.0	1082.0	100.2
Улсын тэмдэгтийн хураамж	2800.0	2025.1	72.3
Ой мод ашигласны төлбөр	4320.0	2221.9	51.4
ТТАМ ашигласны төлбөр	1000.0	388.4	38.8
Хог хаягдлын хураамж	6660.0	4277.0	64.2
ТГӨО	2000.0	2075.9	103.8
Хүү торгууль	3500.0	1975.4	56.4
<u>Суманд төвлөрүүлэх орлого</u>	<u>45733.0</u>	<u>39939.5</u>	<u>87.3</u>
<u>3 шатны орлого нийт дүнгээрээ</u>	<u>251499.1</u>	<u>266294.7</u>	<u>105.9</u>

Аймгийн ИТХ-ын 2015.12.24-ны 04 тоот тогтоолоор Цээл сумын НЕҮ нь 2016 онд төсөвт зардлын эх үүсвэрийг орон нутгийн татварын орлогоор 45733.0 мянган төгрөг, аймгийн санхүүгийн дэмжлэгээр 304345.1 мянган төгрөг авахаар батлагдсан байна. Мөн тусгай зориулалтын шилжүүлгийн байгууллагууд Сургууль 598012.9 мянган төгрөг, Цэцэрлэг 287871.7 мянган төгрөг, Соёлын төвд 67947.1 мянган төгрөг, Эрүүл мэндийн төвд 259386.1 мянган төгрөг нийт 1213217.8 мянган төгрөгөөр баталсан байна.

Сумын ИТХ-ын 2015.12.24-ны 04 тоот тогтоолоор ЗДТГ-ын төсвийг 310595.1 мянган төгрөгөөр Сумын ИТХ-ын төсвийг 39483.0 мянган төгрөгөөр, Орон нутгийн хөгжлийн санд төвлөрүүлэх хөрөнгийн хэмжээ 68891.3 мянган төгрөг нийт 418969.4 мянган төгрөгөөр баталсан.

Аймгийн Засаг даргын зарим төсөвт байгууллагын төсөвт зохицуулалт хийх тухай 2016.12.23-ны өдрийн А/719 тоот захирамжаар сургууль 585089.9 мянган төгрөг, соёлын төв 126777.1 мянган төгрөг, цэцэрлэг 289151.6 мянган төгрөгөөр төсвийн хуваарьт өөрчлөлт оруулан баталсан байна.

Мал хамгаалах сан

Мал хамгаалах сан жилийн эцэст 4037.4 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй байсныг ЗДТГ-аар нэмэлт данс руу төвлөрүүлж мал гоц халдварт цэцэг өвчний хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслэл, шатахуунд зарцуулсан.

Байгаль хамгаалах сан

Байгаль хамгаалах сангийн оны эхний үлдэгдэл 12.0 мянган төгрөгийг ЗДТГ-ын нэмэлт данс руу татан төвлөрүүлсэн байна. Байгаль хамгаалах сангийн 3125.0 мянган төгрөгийн авлагын үлдэгдэлтэй байна.

Орон нутгийн хөгжлийн сан

Орон нутгийн хөгжлийн сангийн оны эхний үлдэгдэл 2942.6 мянган төгрөг, аймгаас 52913.0 мянган төгрөгийн санхүүжилт авч гүйцэтгэлээр 20130.1 мянган төгрөг зарцуулж, оны эцэст 43914.4 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Сумын ИТХ-ын 2015 оны 12 дугаар сарын 24-ний өдрийн 04 дүгээр тогтоолоор 2016 онд ОНХС-аас санхүүжүүлэхээр 6 ажилд 68891.3 мянган төгрөг баталсанаас төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажлуудаас гүйцэтгэлээр 2 төсөл, арга хэмжээнд 14.7 сая төгрөг зарцуулж, актын төлбөрт 5.4 сая төгрөгийн аймгийн төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

ОНХСан оны эцэст 30568.0 мянган төгрөг авлагыг бүртгэсэн нь СХАА-наас тогтоосон төлбөрийн актаар 2015 онд санхүүжилтийг нь өгсөн Арт Импекс ХХК-ны гүйцэтгэж хүлээн өгөөгүй байгаа Сумын бахарлын талбайн хөшөөт цогболбор барих ажлыг дансанд тусгасан байна.

Сум хөгжүүлэх сан

Сум хөгжүүлэх сангийн мөнгөн хөрөнгийн оны эхний үлдэгдэл 607.2 мянган төгрөг, зээлийн эргэн төлөлтөөс 10818.4 мянган төгрөгийн орлого орж, тайлант онд зээл гаргаагүй оны эцэст 11425.5 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Аудитаар санхүүгийн байдлын тайлангийн зээлийн авлагын эхний үлдэгдэл 223686.7 мянган төгрөг, тайлант онд хүүгийн авлага 5898.7 мянган төгрөгөөр нэмэгдэж, урьд онуудын зээл, зээлийн хүүгийн авлага 10818.4 мянган төгрөгөөр бууруулж, оны эцэст 218941.3 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Эм эргэлтийн сан, Эрүүл мэндийн төвийн тайлангуудыг хувийн аудитаар хийгдэж тайланг тусад хүргүүлсэн.

Олж тогтоосон гол эрсдэлүүд, түүний үр дагавар:

Аудитын төлөвлөгөөний дагуу аудитын эрсдэлийг тогтоож, батламж мэдэгдлүүдийн хүрээнд данс бүрээр хяналтын болон нарийвчилсан 10 горим, сорил гүйцэтгэв.

Үр дагаварыг тодорхойлж чадвал: Эдгээр эрсдэлүүд нь төсвийг хэмнэлтгүй зарцуулсан, төсвийг үр ашиггүй зарцуулсан, төсвийн зориулалтыг зөрчсөн, хөрөнгийн хадгалалт хамгаалалтыг сулруулж цаашид хөрөнгийг үрэгдүүлэх, чанар байдлыг алдагдуулах, байгууллагын үйл ажиллагааны цар хүрээг бууруулсан, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхгүй зөрчдөг зэрэг муу үр дагаварт хүрч болзошгүй байна .

Гол, онцлог гүйлгээний талаарх (тохиромжтой бол) тайлбар:

Төв аймгийн Цээл сумын Засаг даргын 2016 оны төсвийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан материаллаг хэмжээний алдаатай илэрхийлэгдээгүй гэдгийг,

түүнийг бэлтгэн гаргахад баримталсан бодлого, зарчмуудыг үнэлж, аудитын явцад цаг хугацааны хязгаардагдмал байдлаас шалтгаалан санхүүгийн тайланд нөлөөлөхүйц хэмжээний дүнтэй ажил гүйлгээ, үлдэгдэл, тооцооллуудыг түүвэрчлэн нарийвчилсан сорилын аргаар шалгалаа. /ТАБ-СТА-В-3/

**Аудитаар илрүүлсэн гол зөрчлүүд, тэдгээрийг
шийдвэрлэсэн талаар:**

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар хөндөгдсөн гол асуудлуудыг дараах заалтад хураангуйлан тэмдэглэв. Аудитын явцад материаллаг хэмжээний дараах алдаа илэрсэн байна. Үүнд:

1. Орон нутагт төвлөрүүлэх татварын орлого 9 нэр төрлийн 45733.0 мянган төгрөг бүрдүүлэхээр батлагдсанаас гүйцэтгэлээр 39959.5 мянган төгрөг төвлөрүүлж батлагдсан төлөвлөгөөг 5773.5 мянган төгрөг буюу 12.7 хувиар тасарсан байна. Энэ нь “Төсвийн тухай хуулийн 16.5.1-д “Төсвийн байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдах”, 16.5.2-д “Батлагдсан төсөв, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх талаар төсвийн ерөнхийлөн захирагчтай байгуулсан гэрээний хүрээнд төсвийн хөрөнгийг удирдах, зарцуулалтанд нь хяналт тавих”, 41.2.1-д “хуулийн дагуу улс, орон нутгийн төсөвт оруулах болон тухайн төсвийн байгууллагын өөрийн үйл ажиллагааны орлогыг бүрэн төвлөрүүлэх” гэж заасныг хэрэгжүүлээгүй байна.

Шийдвэрлэсэн: Дээрх зөрчлийн давтан гаргахгүй байхад анхаарч орлогын төлөвлөгөөг жигд биелүүлэх талаар санаачлагатай ажиллах талаар зөвлөмж хүргүүлээ.

2. ЗДТГазрын нэмэлт санхүүжилтийн дансанд газрын дуудлага худалдааны орлого 16666.7 мян төг оруулж зарцуулсан байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 23.11-д “Газар, байгалийн баялгийн нөөцийг хуульд заасан хэлбэрээр эзэмших, ашиглах, захиран зарцуулахтай холбогдон бий болох орлого нь төсвийн орлого байна” гэснийг зөрчин орон нутгийн төсвийн орлогын дансанд төвлөрүүлж зарцуулаагүй зөрчил илэрлээ.

Шийдвэрлэсэн: Дээрх зөрчлийн давтан гаргахгүй байхад анхаарч Төсвийн тухай хуулийн 23.11-д заасны дагуу төсвийн орлогыг сумын нэгдсэн дансанд төвлөрүүлж байх талаар зөвлөмж хүргүүлээ.

3. Жилийн эцэст байгаа зээл, хүүгийн авлага 218941.3 мянган төгрөгний 63.6 хувьтай тэнцэх 50 зээлдэгчийн 139298.1 мянган төгрөгний зээл хугацаандаа төлөгдөөгүй байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8-д “Төсвийг зохистой удирдаж авлага өр төлбөр үүсгэхгүй байх”, 16 дугаар зүйлийн 6.4.1-д “Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах” гэснийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

Шийдвэрлэсэн: Дээрх 139298.1 мянган төгрөгийн СХСангийн хугацаа хэтэрсэн зээлийн үлдэгдэлийг бууруулах талаар зөвлөмж хүргүүллээ.

Материаллаг бус дараах зөрчил илэрсэн байна. Үүнд

4. Аймгийн татварын хэлтсээс ирүүлсэн тулган баталгаажуулалтаар орон нутгийн татварын орлогын гүйцэтгэл, татварын мэдээнээс 213.0 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6.3.2-д санхүүгийн аливаа үйл ажиллагааг нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын болон үндэсний стандартын дагуу, цаг хугацаанд нь, үнэн зөв, үндэсний мөнгөн тэмдэгтээр илэрхийлэн бүртгэж, тайлагнах гэснийг зөрчсөн байна.

Шийдвэрлэсэн: Дээрх зөрчлийн давтан гаргахгүй байхад анхаарч Орон нутгийн төсвийн орлогын төлөвлөгөөний биелэлтийг төрийн сангийн хуулгатай тохируулан мэдээлж байгаа эсэхэд хяналт тавьж ажиллах талаар зөвлөмж хүргүүллээ.

5. Татан буугдсан БХСан-д 3125.0 мянган төгрөгийн авлагын дансны үлдэгдэлтэй тайланд нэгтгэсэн байна. Энэ нь Аймгийн ИТХ-ын 2016.03.23-ны өдрийн 05 тоот тогтоолын 7.2-д аймаг сумын Байгаль хамгаалах санг татан буулгаж, сангийн журмыг хүчингүй болгон, байгаль хамгаалахтай холбоотой зардлыг аймаг, сумын байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, арга хэмжээний хөтөлбөрт зардалд тусган төлөвлөж хэрэгжүүлэх гэснийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

Шийдвэрлэсэн: Дээрх зөрчлийн давтан гаргахгүй байхад анхаарч ЗДТГазарт авлагын дансанд нэгтгэн тайлагнах талаар зөвлөмж хүргүүллээ.

Залруулагдаагүй алдаануудын талаарх тайлбар:

Материаллаг бус 3338.0 мянган төгрөгийн алдааг залруулах боломжгүй байна.

Дараагийн аудитаар авч үзэх асуудлууд:

Тухайн аудитын хамрах хүрээний асуудал боловч аудитын хугацааны шалтгаанаас аудитын явцад гүйцээж мөшгин шалгаж амжаагүй эрсдэлтэй Сум хөгжүүлэх сангийн зээл олголт, эргэн төлөлтийг давтан шалгах асуудлыг завсрын аудитаар нөхөн шалгахаар тогтоов.

Санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар илэрсэн зөрчлийн нэгтгэл:

Төв аймгийн Цээл сумын Засаг даргын 2016 төсвийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд хийсэн аудитаар материаллаг хэмжээний 161738.2 мянган төгрөгийн алдаа, зөрчил, материаллаг бус 3338.0 мянган төгрөгийн алдаа зөрчил илэрсэн ба зөрчлийг арилгах талаар зөвлөмж хүргүүлэв.

Сум хөгжүүлэх сангийн 139298.1 мянган төгрөгийн хугацаа хэтэрсэн зээлийн үлдэгдэлтэй, Орон нутгийн орлогын төлөвлөгөөг 5773.5 мянган төгрөг буюу 12.7 хувиар тасалдуулсан, газрын дуудлага худалдааны орлого 16666.7 мянган төгрөгийг ЗДТГ-ын нэмэлт санхүүжилтын дансанд төвлөрүүлэн зарцуулсан зэрэг 161738.2 мянган төгрөгийн материаллаг хэмжээний алдаа зөрчил нь урьдчилан тогтоосон материаллаг түвшингээс хэтэрсэн тул орлого, авлагын дансдын хувьд хязгаарлалттай санал дүгнэлт өгч байна.

Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт:

Төв аймгийн Цээл сумын Засаг даргын төсвийн 2016 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд Төв аймгийн Аудитын газраас 4 зөвлөмжийн хариуг 2016.06.21-ны өдрийн №02/172 тоот Засаг даргын албан тоотоор ирүүлсэн байна. Зөвлөмжийн хэрэгжилтийг дахин нягталж шалгаад 50 хувийг хэрэгжүүлж, 50 хувийг бүрэн хэрэгжүүлээгүй байна.

Аудитын гэрчилгээний тохирох загварын талаарх дүгнэлт:

Хязгаарлалттай санал дүгнэлт

Дээрх алдаа, зөрчлийг эс тооцвол Төв аймгийн Цээл сумын Засаг даргын төсвийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, мөнгөн гүйлгээ, өмчийн өөрчлөлтийн болон илчлэл тодруулгад тайлагнасан үлдэгдэл, ажил гүйлгээнүүд холбогдох хууль, УСНББОУС, түүнд нийцүүлэн Сангийн сайдын баталсан заавар, журмуудын дагуу материаллаг алдаагүй, үнэн зөв, шударга илэрхийлэгдсэн байна.

Сумын санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд хамрагдсан төсвийн байгууллагууд дараах санал дүгнэлт авсан байна.Үүнд:

- ✓ Засаг даргын тамгын газар “Зөрчилгүй”
- ✓ Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал “Зөрчилгүй”
- ✓ Ерөнхий боловсролын сургууль “Зөрчилгүй”
- ✓ Сургуулийн өмнөх боловсрол “Зөрчилгүй”
- ✓ Эрүүл мэндийн төв “Зөрчилгүй”
- ✓ Соёлын төв “Зөрчилгүй” дүгнэлттэй байна.

Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан 11 хуудас, байгууллагын санал 1 хуудсыг тус тус хавсаргав.

АУДИТЫН ТАЙЛАНГ ХЯНАСАН:

ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Л.ЖАРГАЛСАЙХАН

АУДИТЫН МЕНЕЖЕР

О.АМАРЖАРГАЛ

БЭЛТГЭСЭН: АХЛАХ АУДИТОР

Ц.САРАНЧИМЭГ